

بررسی اقدامات علمی و فرهنگی پیشوای دوم شیعیان

صلح امام حسن (علیه السلام) زمینه‌ساز نهضت عاشورا

۲

اینفوگرافی راهنمای پیاده روی اربعین را در «رواق» امروز ببینید

در مسیر عاشقی

۴

درباره سابقه تاریخی یک مکان جدیدالتأسیس در حرم مطهر

سرگذشت بست «شیخ بهایی»

طبق گزارش‌های دوره افشاریه، کار اطعام و رسیدگی به زائران فقیر و غریب یا در راه مانده نیز در همین محل انجام می‌گرفت. با این حال، چون محل دارالشفای مکانی تنگ و تاریک بود، میرزاجعفرخان مشیرالدوله هنگامی که متولی‌باشی آستان قدس رضوی بود، محل آن را به ابتدای کوچه ملک و در جوار باغی مصفا منتقل کرد.

■ شاهد رویدادهای تاریخی

بست شیخ بهایی در تاریخ پیش از شکل‌گیری خودش، شاهد وقایع بسیاری بوده که یکی از مشهورترین آن‌ها، بلوای نان سال ۱۲۸۲ خورشیدی است؛ در محل همین بست بود که نیروهای قاجار در حال تعقیب معترضان، به طرف آن‌ها شلیک کردند و جمعی از آن‌ها را به شهادت رساندند. ورودی بست شیخ بهایی در قدیم‌الایام محل

عبور دسته‌های عزاداری و هیئت‌ها برای ورود به حرم مطهر بود. آن‌ها پس از عبور از بازار سرشور و زنجیر، از همین طریق خودشان را به ورودی غربی صحن عتیق، یعنی دروازه ساعت می‌رساندند و وارد حرم مطهر می‌شدند. تا پیش از تغییر کاربری این مسیر و حذف بازارها، اصناف مختلف در گوشه و کنار این مسیر و در وسط سراهای تجاری، مراسم روضه‌خوانی و سینه‌زنی داشتند و به عبارت بهتر، در ماه‌های محرم و صفر مسیر بست شیخ بهایی مملو از جلسات عزاداری بود که هر زائر و مجاوری را به سوی خود می‌کشاند.

آن، کاروانسرای ساخته بود که امروزه فضای آن، بخشی از فضای مسجد گوهرشاد شده است. مغازه‌های بازار از دیرباز حالت موقوفه داشتند، مثلاً وقتی «امیریوسف خواجه بهادر» ملقب به غیاث‌الدین، مدرسه «یوسفیه» یا به قول امروزی‌ها «دو درب» را ساخت، چند مغازه در حاشیه همین بازار را خرید و در زمره موقوفات مدرسه قرار داد. گفتم مدرسه! پادم آمد در حاشیه فضایی که امروزه بست شیخ بهایی قرار دارد، مدرسه‌های مختلفی هم وجود داشت؛ البته خیلی از آن‌ها در حاشیه بازار قرار نمی‌گرفتند و در واقع در ورودی مدرسه را در این مکان نصب کرده بودند و طلاب باید پس از طی کردن مسیری باریک و احیاناً پیچ در پیچ، خودشان را به مدرسه می‌رساندند. با این حال، دو مدرسه «پرریزاد» و «دو درب»، هم در حاشیه بازار قرار داشتند و هم از رونق فراوانی برخوردار بودند.

هر چند کاروانسرای خواجه نظام‌الملک در قرن نهم هجری برای ساخت و توسعه مسجد جامع گوهرشاد خراب شد، اما در حاشیه شرقی مسیر

بست شیخ بهایی، جایی در محدوده مکان فعلی صحن قدس، باز هم تعدادی کاروانسرا وجود داشت که به تدریج تغییر کاربری داده و به انبار کالا تبدیل شدند. علاوه بر این‌ها، از عهد صفوی تا حدود سال ۱۲۷۷ق/ ۱۲۴۰ش دارالشفای آستان قدس رضوی هم در حاشیه همین بازار و در واقع بست شیخ بهایی امروز قرار گرفته بود؛ مکانی که در دوره قاجار به «سرای ناصری» مشهور شد. فعالیت دارالشفای در این مکان، محدود به ارائه خدمات درمانی نبود؛

خنک می‌باشد به طریق الحسین و همه صلوات می‌فرستند. کثری‌های خستگی درکن چای و شکر را هم می‌بینم. تلفن هنوز توی دستم است که از خود بی‌خود می‌شوم و برمی‌خیزم رو به حرم. وقت، وقت ارادت و نجواست؛ السَّلامُ عَلَیکَ یا اَباعبدالله و عَلَی الْأَرواحِ النَّاتِلَةِ بِفَنائکَ... رخصت بده آقاچان... بخواه من را... من غافل ناقابل را... بخواه یک اربعین پایم تاول بزنند... بخواه در ارض پُر از سلام نجف تا کربلا نفس بکشم... بخواه اشک‌هایم بیفتد

که دسته دسته سیاهپوش موپه‌کنان رد می‌شوند از کنارش و عراقی‌ها آب و شربت می‌برند سمت پیاده‌ها. می‌بینم موکب‌ها میهمان دارند و سید و طفل و زوج و زوجۀ و خاتون و شیخ مثل رود عاشق می‌روند سمت دریا و تا چشم کار می‌کند مُهلَت فراهم است. می‌بینم آن حال غریب خوب را که می‌گویند. می‌بینم نوزادی چطور توی دست چند زن جابه‌جا می‌شود و می‌خندد و چند دخترک با سینی حلوا۱ عربی می‌دوند سمت دوربین. می‌بینم پسرکی گلاب

رقیه توسلی | تلفن زنگ می‌خورد. تماس تصویریست. کسی نیست جز رفیق کربلا رفته بامعرفت، خوش و بش می‌کند و من جای همه زیارت نرفته‌ها اشک می‌ریزم بی‌اختیار. بار دوم است که در طول سفر، محبت خرج می‌کند و اجازه می‌دهد با عمودها و زوار و خاک مقدس خلوت کنم. با امام حسین(ع) حرف بزنم. اجازه می‌دهد همراهش باشم در مشایه. رزق زیارتش را تقسیم می‌کند. حال ما جامانده‌ها را خوب می‌داند. دارد نشانم می‌دهد عمود ۵۳۴ است

فکر اروپا

بخواه یک اربعین پایم تاول بزن

ویژه فرهنگ و معارف رضوی

| سال دوم | ویژه نامه ۲۲۲ |

۲

تکنه‌ها/ آیت الله مصباح یزدی

بقای اسلام

مرهون تدبیر

امام حسن (علیه السلام) است

مدیر امور بانوان ستاد توسعه و بازسازی عتبات خبر داد

خدمات رسانی

۱۰۰ موکب ویژه بانوان

۲

تکاهی به زندگی و شخصیت سلمان فارسی

رسیدن به سرچشمه

زالال حقیقت

۲

دیدگاه/دکتر مسعود پورفرد

درنگی در نظریه عاملیت جمعی

شهید صدر

۲

اربعین

خدمت‌رسانی ۵ هزار

خادم امام رضا (علیه السلام) به زائران اربعین

مدیرعامل بنیاد کرامت رضوی با تشریح برنامه‌های این بنیاد برای خدمت به زائران اربعین حسینی، از آمادگی ۵هزار نفر از خادمان و خادمیان حضرت رضا(ع) برای مشارکت در برپایی باشکوه این حماسه جهانی خبر می‌دهد. آستان قدس رضوی که یکی از مهم‌ترین کانون‌های مذهبی جهان به شمار می‌آید، دایره حریم رضوی را به شعاع گام‌های عاشقان خاندان عصمت و طهارت(ع) گسترانیده و قرار است امسال هم با پرچم‌داری بنیاد کرامت رضوی و مشارکت خادمان و خادمیان سراسر کشور، کاری کارستان را برای زائران اربعین سیدالشهدا(ع) رقم بزند. مدیرعامل بنیاد کرامت رضوی در گفت‌وگو با آستان‌نیوز، از برپایی بیش از ۶۸ موکب خدمت‌رسانی با حمایت آستان قدس رضوی در مناطق مرزی کشورمان و داخل عراق خبر می‌دهد و می‌گوید: به همت بنیاد کرامت رضوی در بیش از ۱۱ نقطه مرزی کشورمان برای پذیرایی از زائران ایرانی و غیرایرانی اربعین سیدالشهدا(ع) موکب برپا می‌شود. استاد آقا اضافه می‌کند: پشتیبانی بنیاد کرامت رضوی از موکب‌های داخلی بسیار گسترده است، به عنوان نمونه ۱۰۰ تن برنج و ۲میلیون بطری آب معدنی برای موکب‌های مستقر در مرزهای کشورمان در نظر گرفته شده و در موکب‌های مستقر در مرزهای شرقی و غربی کشورمان حدود ۲میلیون وعده غذا طبخ و بین زائران توزیع خواهد شد. همچنین برای حمایت و پشتیبانی بنیاد کرامت از موکب‌های مردمی، برای بیش از ۵۰ موکبی که از مشهد مقدس در کربلا، سامرا، کاظمین، نجف و مسیر نجف به کربلا مستقر می‌شوند نیز خدمات گسترده‌ای از جمله تأمین ۱۰۰ تن برنج، ۷ تن گوشت گرم و یک میلیون و ۵۰۰هزار بطری آب معدنی پیش‌بینی شده و در موکب‌های مستقر در کشور عراق نیز ۳میلیون و ۵۰۰ هزار وعده غذا و در موکب محوری مهران بیش از ۶۰۰ هزار وعده غذا طبخ و یک میلیون بطری آب توزیع خواهد شد.

منبر مجازی

چرا خدا

مبتلایت می‌کند؟

حجت‌الاسلام میریاقری | ما در

همه امور خودمان چه کوچک و چه بزرگ نیازمند کمک خدا هستیم... اگر بخواهیم موحدانه زیست کنیم باید اضطراب خودمان به حضرت حق را در همه امور بفهمیم و کمک و نصرت او را حاضر ببینیم و در همه امور از او استعانت بجوییم. بسم الله الرحمن الرحیم گفتن در آغاز هر کاری همین است.

تعبیر لطیفی در دعای ابوحمزه هست... امام سجاد(ع) می‌فرماید: «ممکن است من خودم ندانم غیر از تو ربی ندارم و به غیر تو تکیه کنم، ولی در همان حال که به غیر تو تکیه می‌کنم، تو می‌دانی که من تکیه‌گاه دیگری ندارم، تو اضطراب مرا به خودت می‌دانی» و این نقطه امیدواری ماست که خدای متعال متوجه اضطراب ما هست. لذا گاهی برای اینکه ما را از شرک نجات بدهد، مبتلایمان می‌کند... در روایت داریم: اگر شما بدون بسم‌الله کار را شروع کردید، غباری از شرک بر دلتان می‌نشیند. خدای متعال اگر دوستانان داشته باشد، مبتلایتان می‌کند تا در ابتلا خودتان را پیدا کنید. اگر در سلامتی و راحتی و عاقبت تکیه به غیر خدا و به اسباب کردید، وقتی اسباب را از زیر پایتان کشید، برای این است که خدا را ببینید و احساس کنید که این‌ها هیچ کاره بودند. حتی یکی از نکاتی که در شکست پیری برای انسان حاصل می‌شود همین است. خدای متعال زیر پای آدم را خالی می‌کند که اگر در جوانی خدا را پیدا نکردی، حالا دیگر پیدا کنی... فقط بعد باید مواظب باشیم که دوباره به شرک‌هایمان بازنگردیم. آخرین بار هم خدای متعال هنگام مرگ هرچه داری را از دست تو می‌گیرد که در آن لحظه انسان فقط به خدای متعال تکیه کند... البته اتکالی به خداوند متعال فقط مختص به امور ظاهری ما نیست. این طور نیست که ما در کارهای ظاهریمان و در سیر ظاهریمان نیاز به استعانت از خدای متعال داشته باشیم بلکه در امور باطنی‌مان هم باید از خدای متعال استعانت بجوییم. حتی ورود به وادی ولایت و بندگی احتیاج به بسم‌الله دارد. نمی‌شود انسان بدون بسم‌الله وارد این وادی شود. فراز و نشیب بیابان عشق دام بلاست. این است که وقتی ما می‌خواهیم کارهای مهم را شروع کنیم، می‌گوییم: «بسم‌الله و بالله...» حضرت اباعبدالله(ع) وقتی در عاشورا از اسب فرود می‌آمدند، دیگر لحظه‌ای رسید نمی‌توانستند روی اسب بمانند، گفتند: بسم‌الله و بالله و با بسم‌الله وارد این میدان عظیم شدند... همین طور که سیر در وادی ولایت بدون بسم‌الله ممکن نیست، ورود به وادی قرآن و سیر در مقامات قرآن و فهم مقامات قرآن و رسیدن به شفاعت قرآن در درجات مختلف بدون بسم‌الله ممکن نیست.